

לזכרו של בן צבי אבישי ז"ל

אבישי בן-צבי

24.4.49 - 22.10.73

אספרים על בן צבי אבישי ז"ל

אבישי

בבקר אביב, 24 אפריל 1949, נולד אבישי, ילד נחמד ויפה אזכר את מרפסת ביהנו עטופה מטפט בעל פרחים צבעוניים, אבי שוכב בלול וממנו עוקב אחר כל רשרוש עלה ומאזין לצפצוף צפור.

הוא מתפתח יפה ומשתדל לחקות את דני אחיו. קולט הרבה וחופט מהר מכפי גילו.

בגיל שלש מתחיל ללכת לגנון כמקובל ואחייב לגן ולבית הספר. עד כהה ה' למד בבית ספר "שלוחה" בו נגלה כתלמיד נבון, שקדן, מצטיין בלימודיו ונעים הליכות. בכחה ו' נכנס לבית ספר "הריאלי". שוקד על לימודיו, לומד ומתעניין מרחיב אפקים. קורא הרבה ובאפן יסודי, ער לבעיות חברתיות ופוליטיות ומעמיק בהן.

כהומניסט מובהק בוחר במגמה מזרחית.

בשנת 1967 עושה את בחינות הבגרות בצל מלחמת ששת הימים כשמציקה לו השאלה: אני יושב ולומד ואחרים נלחמים?

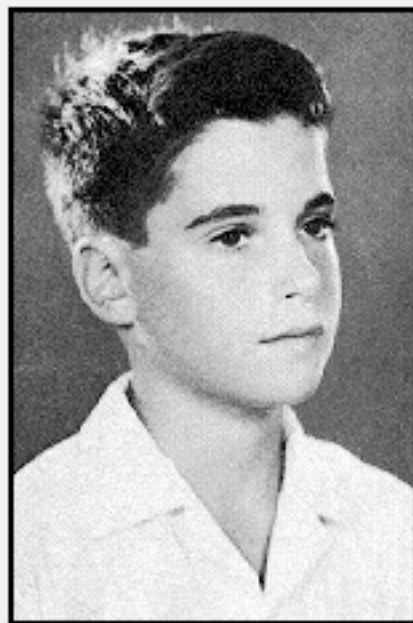
ביוני 1967 הוא מתגייס לצבא. בצבא הוא בוחר בכווא הקרוב לו, עובר חצי שנה קורס טרום צבאי ומתגייס לחיל המודיעין.

עובר קורס קצינים, הרבה השחלמויות, תקופה ארוכה הוא משרת בסיני ועושה את עבודותיו בנאמנות, חריצות ודבקות במטרה. אחרי גמר השרות נשאר לעוד שנה בצבא-קבע. נרשם כאוניברסיטת ת"א ללמודי הסטוריה של המזרח התיכון והשפה הערבית. כאן הוא מצטיין בלימודיו ודוכה להערכה רבה ממוריו, מדריכיו

אספרים על בן אבישי ג"ל

וחבריו. באותו זמן מכיר אבי את חברתו עכסה. נרקמת אהבה מלאת הבנה רבה ביניהם. אבי מאושר.
יחד שואפים להקמת משפחה וקובעים תאריך לחתונה.

ביום הכיפורים, בפרוץ המלחמה, קם והתייצב ביחידה. הוא יורד לסיני ונמנה עם הכח העובר את התעלה
לצד הסערבי. עובד ללא לאוח ימים ולילות, חור כדי העבודה נפצע ונופל מחבוטס בדמיו.

אבישי איננו - שמונה ימים לפני החתונה.

אהבתי את בני - הערצתי אהו...

אנא

רגעים

רגעים לא מועטים אני נוטה להזכור באבישי ואז, ככאב, צפוח בחודעתי כחיות, חמונות שונות מן העבר והוא אינו רחוק כל-כך. תמונות אלו מלוות כמחשבתי את דרכנו המשותפת הארוכה - בית הספר, התנועה והיחידה הצבאית והן מכסות פרק זמן נכבד המאגד חיות, חדושי דרך, המחבטיות, רשמים וסתם זכרונות מהם נעימים ומשעשעים, אחרים מרירים ומכעיסים. ומהם מגולים זה בזה.

רגעים בבית הספר: שיעור בערבית, כנה י"א. המורה הקפדן וכסוף השער נצב בראש הקתדרה המוגבהת. ידו אחזת במקראה ערבית ובקולו הרם מסביר קטע זה או אחר וגורע בחלמידים על טעויות שעשו בהגוי או בתרגום. הדממה שלטת בכיתה, כולה קשבת ואין איש מעיר לו דבר, עד שדומה שהמורה מרחף מעל הכתה וחלל המפריד מלא במתח. הוא אמר לאבישי לתרגם משהו, נדמה היה לו שהוא לא דיק בתרגום והעיר לו על כך, בטקט ובמחנינות, באופן שנשמע המים לכאורה, עמד אבישי על דעתו ולא הרפה בטוס פנים ומי שלא שמע את אבישי עומד על זכויותיו, לא שמע הרדרורה סלעים כמדורגן סופו של וכו' - נאלץ המורה לחזר בו.

מחנה נוער יהודי-ערבי - מחנה שמתקם כבי"ס על שפה היס בסמוך לחומות העיר העתיקה של עכו. נסיון לקרב לבבות בין בני נוער יהודי וערבי. טיולים לכפרים ערביים ודרוזיים ולמוד אינטנסיבי של ערכי מדוברת, צוות הסרטה שבא לצלם את הנעשה במחנה מגלם את אבישי כ-סטאר - וביומן הקולנוע בשבוע שלאחר מכן הודיע שהוא היכני ימאופק, ומטביר בלשון קצרה את מהוה חיינו במחנה. מטרונונו והישווח

אספרים על בן צבי אבישי ז"ל

המעטי של הקטע. אין צורך להוסיף שאבישי סקר את הסרטים בחיפה כשבוע שלאחר שובנו מעכו... וראה את היומן כ-5 פעמים לפחות.

כאדם צעיר אני חש שאיני יכול לאמר דברי הספד והאמת נתנה להאמר שאיני יודע אף איך עושים זאת. אני יכול רק להעריכו. לו הייתי מתיחס לחיים - כשהדגש על ערכם ולא על ארכם, הייתי בודאי מקל על עצמי עקבתי אחר אישיותו הנחצבת ובטוחני שנכוננו לו פעילויות מגוונות ורבות ובודאי עמיד היה לפתח את אישיותו בכוון הרצוי לו, אך המציאות המרה דברה אחרת וקשה להבין ולעכל עובדה זו.

דובי מאיר

אספרים על בן אבישי ג"ל

אבישי בן-צבי

את אבישי פגשתי בתחילת דרכו במכון. סטודנט בשנת לימודיו השנייה. הכרותנו הראשונית היתה שטחית, אך כמהרה נזדמן לי לעמוד על תכונה אחת בו, כאשר באחת הנסיבות נסה להוכיח ללא לאות ובעקשנות רבה את צדקת ענייניו ועמדותיו. חדור אמונה לחס -- ונצח.

משובץ למדור ערביי ארץ ישראל היה בן דיו לאמר, כי התעניינותו היא למעשה באזור גיאוגרפי אחר של המזרח התיכון, אך משתחל את עבודתו התמסר לתפקיד, למד את הנושא ביסודיות מקיפה ובמהרה הפגין את בקיאותו בו. דפוסי עבודתו חרגו מהמסגרות המקובלות. הוא לא הסתפק במילוי תובנותיו הטכניות, אלא כדש להעשיר את הכרותו עם האיכלוסיה שחקר דרך מגע בלתי אמצעי, שאף להרחיב אופקיו מעבר לכדרש והתעניין בספרות מקצועית שתעמיק את ידיעותיו. כשלושה שבועות לפני פרוץ המלחמה הוצע לו לרכז את פעילות המדור בו עבד. לא מהר להשיב, אלא כדש שהות לשקול ולבחון, שכן ניצב אז על פרשת דרכים באשר להמשך דרכו בחיים. רבות הטלטל וחכן בדעתו מה הטביל שיבחר: מסלול אקדמי או סמא עמידו בתחום אחר. בשיחת הכנה שנהלנו בלט השקט הפנימי של דבריו, מהול בנימה של החלטיות ובטחון.

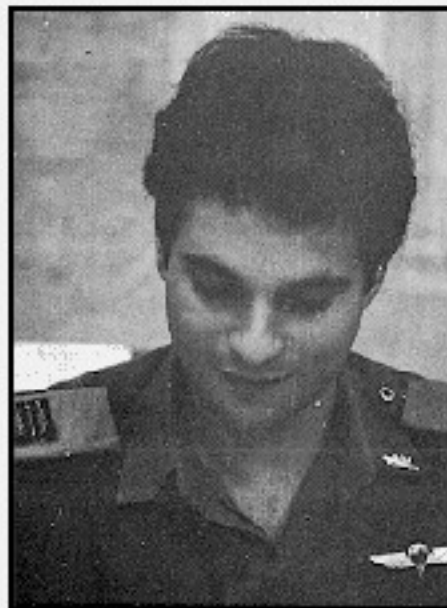
מעטות הפעמים בהן ראיתי את אבישי כועס או רוגז, מאבד את אורך רוחו או יוצא מכליו. לעתים הררחי: לא הייתה זאת אלא כסוה חיצונית המסתירה עולם אחר, סוער ורוגש, חכוי מעיני זרים. לאחר התלבטות ארוכה הכריע אבישי להמשיך את דרכו במכון, וכך נפגשנו במוצאי ראש השנה לפגישת-עבודה אחרונה בערס יקבל את עול תפקידו החדש. שעות מתמשכות זנו במהות האחריות שנטל על עצמו ובתכנה. כטבלנות אין-קץ ישב והקשיב, רשט משימות והנחיות. מדי פעם שאל שאלות הבהרה והעיר

מספרים על בן זבי אבישי, ג"ל

הערות מאירות. שוב כלטה אותה תכונה יקרה באישיוחו -- היוזמה האישית שגילתה. לא טקט על שמריו והנהן בראשו, אלא העלה הצעות מקוריות משלו באשר לארגון המדור, פעילותו ועמידו. הוא לא כרתע מאתגרים, להפך, נענה להם במשנה מרץ.

משחזרתי לביתי בשעה לילה מאוחרת, ידעתי כי הפקדתי את המדור ביד נאמנה. עתה מיותרם המדור.

אלי רכס

רציני - ושובב

אבישי נחשב לבחור רציני, ובאמת כזה היה. וכך - אני תניח - ראו אותו רוב אלה שהכירו אותו. אבל אני רוצה שתדעו מה שאני יודע - שאבישי היה גם שובב.

את אבישי הכרתי לראשונה בסיני, ואת תפקידו מלא בכזאת רצינות כאלו כל עול בטחון סיני היה מוטל על כתפיו (וניתנה האמת להאמר: הרצינות זו לא מצאה חן בעיני אלה שהיו נתונים לפקודו, יען כי הקשתה את חייהם. בעיני אלה נראה לפעמים "קשוח" מדי). זו היתה התקופה היחידה שבה הכרתי את אבישי כמעט רק כאדם רציני.

ההכרות בינינו התפתחה בחדשים ובשנים שלאחר מכן, בצבא ובאוניברסיטה, והיא אישרה את הרוסם הראשון: הבחור רציני. הוא לקח את הצבא ברצינות רבה (ואפילו חשב על חתימת קבע למשך שנים רבות - "עד גיל 30", לדבריו). ועוד יותר ברצינות התייחס ללמודים באוניברסיטה.

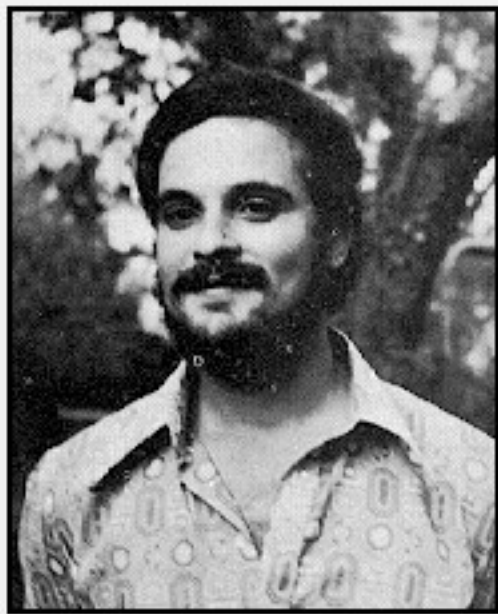
אבל, מחוץ להכרות הקרובה יותר, הכרתי את הצד השני של אבישי: הצד העליז והשובבני. אני זוכר בחיוך לילות שמורים רבים בצבא שאותם בילינו בצחוקים ובהשחעשעויות, בספורי בדיחות, בהצחקת אנשים ובמעשי שובבות למיניהם. ככל שהכרתי יותר את אבישי - כך ראיתי יותר את הצד העליז העליז שבו.

אספרים על בן צבי אבישי, ז"ל

אני סבור שאת צדו העליז של אבישי יכלו להכיר רק אלה שהכירו אותו מקרוב; ואני מעריך שבכל זאת הצד הרציני של אבישי היה הצד הבולט והשולט שבו; לכן, מרבית האנשים בעולם של אבישי שאני הכרתי - מפקדים, חיילים ומורים באוניברסיטה - ראו אותו כאדם רציני. אנשים אלה היו ללא ספק נדהמים אלו היו יודעים שעם אבישי ניהלתי מרדף פרוץ מעל גבי השולחנות של ספרית החוג לערבית, ורק בנס לא נידוקו ספרים ותלמידים.

גבי

אספרים על בן צבי אבישי ז"ל

כמה מילים על אבישי מתקופת שיח' מוניס. אבישי לא כבש את שיח' מוניס אך הוא גלה את המקום בשנה השניה ללימודיו באוניברסיטת תל-אביב. שיח' מוניס: כפר ערבי נטוש סמוך לאוניברסיטה. שיח' מוניס: אוסף בתים מן התקופה התורכית. מבעדס נשקף הנוף הקוביסטי של רחם אביב. היו זירות אחרות להשכרה ברמת אביב, היו אפשרויות מגורים אחרות בתל-אביב, אך לאבישי קסם המבנה הבודד בשיח' מוניס. היה בכך מידה רבה של תעוזה לבוא ביום בהיר של קייץ תל אביבי ולהתגורר במבנה אשר ייצג ציביליזציה שונה לחלוטין מזו של רחם אביב. אבישי לא נרתע. הוא הצליח להדביק בהתלהבותו גם אותנו חבריו ללימודים ולדירה. שלושה סטודנטים במבנה אשר נהפך לדירת סטודנטים עליזה.

אבישי נצח על ההתנחלות בשיח' מוניס: הוא דאג לרהוט, התרוצץ בין החנויות, שיפץ חלקים שונים של הדירה ואיפלו את המקור העתיק הצליח להפעיל. לא הפכנו להיות אי בודד בשיח' מוניס: אבישי הצליח תוך זמן קצר לקשור קשרים הדוקים עם כל השכנים מסביב, לעתים היה יושב שעות בבתי השכנים ומאזין לבעיות.

אספרים על בן צבי אבישי ז"ל

בלילות הארוכים בתקופת הבחינות בהם ישבנו יחד עם הספרים בשיח' מוניס היה אבישי מוצא זמן להכין לכולנו ארוחות מהירות וכוס קפה מעורר. שעה שאנו נאבקו קשות עם חומר הבחינה היה אבישי מצליח לקלוט במהירות חהליכים מסובכים. בשעה שאנו דחסנו ודחסנו את החומר לראש אבישי כבר היה בקי היטב בחומר. את הבחינות לקח בקלות, לישון הלך תמיד לפנינו ובבחינות עלה עלינו בציונים. לנושא אשר עניין אותו היה אבישי נרתם בכל נפשו: לעבודה על האיגילוגיה של נאצר הוא הקדיש ימים ולילות. הוא קרא את כל הספרים והמאמרים האפשריים על הנושא, אך כל הימים הטרידה אותו רק מחשבה אחת: אסור לו לגלוש לשגרתיות; עליו לחדש בנושא, לקשור באופן מקורי בין הרעיונות.

ההתלבטות הזו לוותה אותו כל זמן כתיבת העבודה, גם כאשר סיים את העבודה עדיין לא היה שלם עם עצמו: הוא חשש שלעבודה שכתב נשתרבבו תפיסות שגרתיות, גם כאשר נודע לו כי קבל ציון מעולה על העבודה לא נרגע. רק כאשר אמר לו המרצה אישית כי הצליח הוא להאיר את הנושא מזווית ראייה מקורית פסקה אצלו ההתלבטות.

שיח' מוניס היתה רק סמל, סמל לאי-שגרתיות, למחשבה מקורית אשר אפיינה את אבישי.

נותרו רק זכרונות משיח' מוניס.

עמיקם סלנט.

אתרי מותך ...

אתרי מותך כולם כאבו ובכו. הצלחת עם לכתך לרכז אנשים, שהיו בחזקת נעלמים לגבינו במסכת חיין הקצרים. לא חארת לעצמך שאי-פעם נכיר בשמות את חבריך ומוריך שהיו חלק אינטגרלי ממסכת חיין אפופת הסודיות.

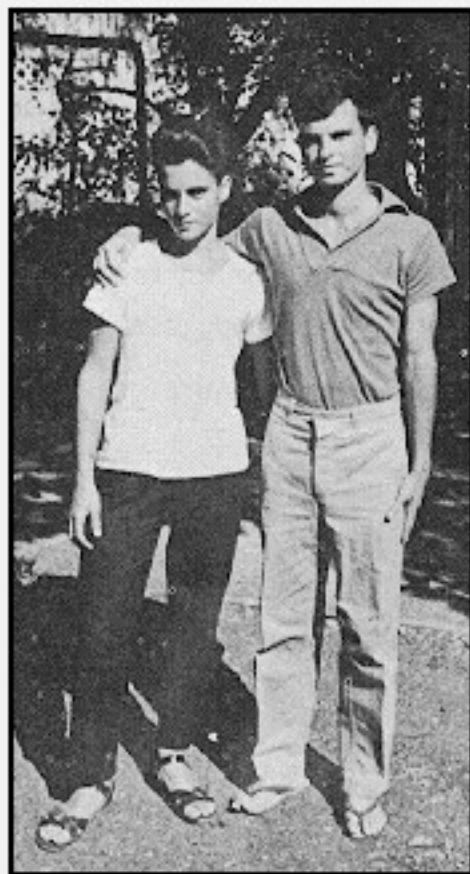
מאז יצאת מהבית והתגיסת לצבא נכנסת לעולם אחר. רק עתה התברר לנו שחיית בעולם סוער, מרתק ומענין. חיית בעולם שככל שמנסים לחדור לאובו צצות שאלות נוספות וחסוכה אין.

לגבינו היתה זו תקופה קשה. אותם נעלמים של מי הם חבריך, איפה אתה חי ומה אתה עושה הקשו עלינו המיד.

ארבע מתוך שש שנים אחרונות הקדשת לחיל שהשתיקה יפה לו. אך החדרת בכולנו את האשליה שלך לא יכול לקרות רע ולא דאגנו.

אספרים על בן צבי אבישי, י"א

אותם אלוצים ששמת לנו, אותה מסגרת חיים של עצמאות מחד, וחוסר ידיעה אודות מעשיך מאידך מקשים עלינו כיום. אינני רוצה להעלים פרקים מזכרונות ילדות. הייתי רוצה להשאיר אצלי זכרונות שהנם נחלתי הבלעדית. אינני מאמין בכוחן של מילים לבטא רחשי לב וכל המכיר את אבישי יודע שהוא האחרון שהיה רוצה זאת.

יחד עם זאת, עם לכתו נמצא פיתרון שאין בו נחמה לגבי -
ויכוח המידי שהיה ביננו לגבי הדרך להשגת מטרה. ◀

אספרים על בן צבי אבישי ז"ל

המוטיבציה להגיע להשגיות העיקה על שנינו וחלוקים היינו על הדרך להשגתה.
ניחנת ודגלת בהצמדות לדרך הנראית בעיניך עד הגיעך ליעד אוהו קבעת לעצמך.

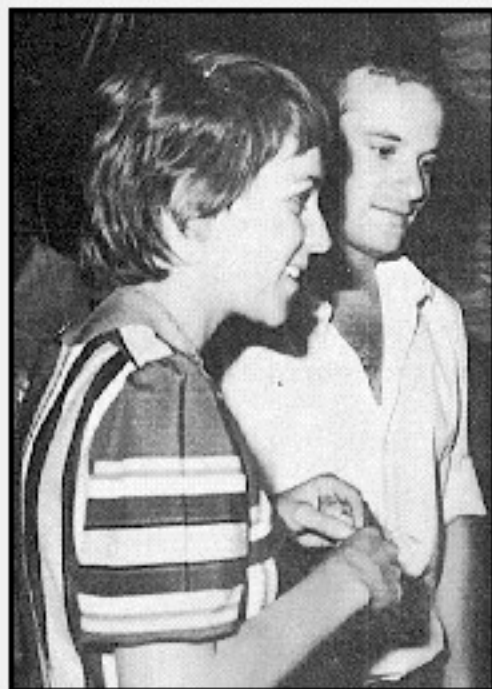
אותה ארשת שלוה, שהיתה מונחת על פניך, חזקה בי לעתים את הרושם, שאינך מכיר בנפתולי החיים.
הרבנו להתוכח. הוכוח היה הכלימי ומטרתי בו היתה לנסוח לעזור לך. לא שהית, החלטת להתקדם
חזיתית. לא ורתת, צמוד למטרה ונאמן לדרך אותה קבעת. עשית את אשר מצאת לנכון. רק לאחר מותך,
רק לשמע חברים שהכירוך, מורים שלמדוך ומפקדים שפקדו עליך, מתחיל אני להבין את בחירתך.
בטחונם בך, יסודיות, התמדה ומעל לכל כשר ההתמחות שבך, הקנו לך יתרון בהתקדמותך וידעת זאת.
כיום אני מודה שטעיית בהערכתי. הייתה מגיע להשגים ניכרים גם בדרך שלך כפי שהשגת את יעדי
הבינים. רק לאחר שמיעתם של עשרות ממודעך, נוכח אני שהיו לך מאוחן תכונות שמקנות לך יתרון
יחסי במאבק ממושך. היה לך כח נפשי נסתר שמעולס לא נחשף כלפי חוץ.
היתה לך יכולה נפשית לעצור בחוכך, עולם שלם של מסכת פעילויות ומעללים.

המעלעל במסכת פעולותיך וגישתך לנושא לא יוכל שלא להודות שהפעם הצליחו לפגוע בבשר החי.
מכאן הכאב וערפול החושים המלוה אותנו עם נפילתך. ובחומים אין.

פתקים שאבישי השאיר לי

אינני זוכרת מדוע חפצתי דווקא בתכשיר "פנג'יל" ב-
1.8.72. אבל על שולחני מצאתי מתכשירי "מרי קוובט"
ובושם "דלילה" בצרוף:
"טוב יותר מ"מרי קוונט", - אינני מכיר. "פנג'יל" לא היה
היה (אזלו) ב-3 פרפורמיות בהן ביקרתי - סימן שהוא
המוני... אז קניתי תוצרת ישראל - לטם איזון.
(מכל מקום כששאלו את מרלין מונרו עם מה היא הולכת
לישון - עם פיגימה או עם כותונת לילה? ענתה:
לא עם זה ולא עם זה - עם "דלילה".)
עכשיו בטוחתני שהייתי מאוהבת בעצמך.

אבישי (שמשון עד מחר)

ומאוהב כמו רומיאו

" (רק יותר ומאושר)

אספרית על בן צבי אבישי ג"ל

ליום הולדתי שוב מילא אבישי משאלה סתמית ושמעולם לא היתה מכוונת!
מצאתי על שולחני eye liner בצרוף:

"עכסה יפה שלי (עם או בלי eye liner) אהבה שלי (בכלל) (בכלל) הרבה הרבה ימי הולדת משותפים ובין יום הולדת אחד לחברו - הרבה הרבה שנים מאושרות ואוהבות.

אבישי."

זוכרת אני שבאיזו הזדמנות עברנו אבישי ואני ליד חנות, ואני התפעלתי ממגש אדום שהיה מונח שם בחלון הראוה. אבישי ניצל את ההזדמנות ומספר ימים לאחר מכן, ביום השחרור שלי מצבא קבע, מצאתי מגש זה על שולחני ועליו:

"עכסה יקרה אהובה, עם קבלת התואר אזרחית - אשה, קבלי נא תשורה זו על מגש של אהבה. אבישי - 3.9.72."

אספרים על בן צבי אבישי ז"ל

בוקר אחד יצאתי אה הבית בעוד אבישי ישן. וכשחזרתי מצאתי על השולחן: "א. בוקר טוב - השעה עכשיו - לא יודע כי לקחו לי אח השעון. אם עשית זאת כדי למשכן אותו בעבור חופן דולארים - לא איכפת לי. ולא - נא להחזיר. ב. היפסתיך בכל פינה מאחר שלא האמנתי שתעשי לי נבלה שכזו. ג. לא מצאתיך. אני מסתלק. זהו. נ.ב. אם לא אענה לך לטלפון סימן שאענה רק ב- 1400 לערך. להתראוה אז. (השעה 1050. מצאתי אותו למראשותיך.) "

לפני איזו בחינה גורלית, לא יכלתי לראות את אבישי ולכן השארתי לו פתק בו איחלתי לו הצלחה מלאה. כל שמצאתי בשווי הביתה, היתה הערה כחובה בין שורותי: "שלא תגידי לי מה לעשות. שמעת?"

את אבישי הכרתי בשרוה הצבאי שלי. היה לי המזל והעונג לעבור משמרות ליליות ארוכות בחברת צוות ליצנים שבראשם היה אבישי. אמנם משוס אחריותו ומסירותו הרבה של אבישי כמפקד, לא היתה לי ברירה אלא למלא אה תפקידי כראוי. אבל המיד - בכאב בטן - מרוב הצחוק. פעם אחה שאלני אבישי "עכשיו את כבר אוהבה אותי?" עניתי לו שאני שונאת אותו. אז הוא אמר: "לא חשוב, העיקר שיש יחס".

מאכתביו של הו צבי אבישי ז"ל

אבא ואמא ודני יקרים,

חלף שבוע ושוב שבת ופעם נוספת "תופסים שלוח" וטוב וחם ונעים. ניתן עתה לסכם את התקופה האחרונה, עוד עשרה ימים (וכשיגיע מכתב זה בעוד שבוע) סוף הטירונות.

השבוע האחרון, שהיה החשוב והמפרך ביותר בכל הטירונות, חלף עבר, ומה שמצפה קל ואף מהנה.

השבוע חגגנו את חג החנוכה, כל אחד לעצמו בפיכתו הרחק מהחוג הביתי החמים שהיה כה רגיל לו. מעניין שדוקא בר חנוכה קטן וחמים, שמעולם לא יחסנו לו בבית חשיבות רבה, מצליח לעורר כאן רגשות געגועים ואוירה נוגה. אולם כולם ביחד ניסו להתגבר באמצעות חכילות ביתיות ושירה בצותא. נערך גם טקס מפואר (ביחס לנסיבות) בהשתתפות הרב הראשי לצ.ה.ל.

על האמונים לא השפיע החג ולא כלום, ומשום כך עמדתי "כהבטחתי" ולא קבלתם מכתב במשך שבוע שלם. אכי מקוה שהבנתם למרות הקושי.

מאכתביו של הו צבי אבישי ז"ל

השבוע היה במזל חבילות כאשר הגיעו אלי שתיים, בתחילתו ובסופו ושתיהן גדושות בכל טוב. אם כי חבל לשלוח קופסאות שמורים. לעומת זאת קיים מוצר של "טנא" שקרוי חלב מרוכז (בתוך שפורפרת) ולגבי יצור רודף חלב כמוני זה יכול להושיע. אם תמצאי זאת אמא שלחי לי בחבילה האחרונה לתקופת הטירונות.

סוף השבוע הצטיין בימים שטופי שמש אך דוקא לכבוד טבת קדרו פני השמיים ומטר סוחף נתך. דרך אגב, תאור מדויק של מזג-האוויר והתנאים פה מצוי במוסף הארץ כמדומני, אינני זוכר בדיוק כיוון שקראתי שלושה עיתונים היום. תאור זה הופיע בהקשר למאמר על רמת הגולן, ומעניין לקרוא בו כשמבינים אותנו ויודעים מה כדיוק המצב.

מה נשמע בבית, ומה החליטו שני המתחבטים (להכדיל) אבא בעניין המכונית ודני, הרבה יותר חשוב, בעניין עתידו.

בנכם אבישי

להתראות

מכתביו של הו צבי אבישי ז"ל

עכסוסו

הפרידה הייתה חפוזה כלשהוא אך דוקא בגלל זאת "נוחה" יותר. למרות הכל יצאתי, ואינני מצטער על כך. טוב לי ושמח לי להרגיש שוב חלק מקהל, לחוש הזדהות עם הערך מולדת, לאחר שכבר טרונינות רבות היו לי כנגד הושביה. זוהי ההרגשה וזהו "שכרה" - רחוק ממך, כשיותר מכל מציקה לי התחושה שנשארת לבד (אפילו אם את מהנדבת למילואים...) העסיקי את עצמך, צירי הרבה, ואל תדאגו לי. אני כל כך שלם עם עצמי עד כי שום דבר כאן אינו מפריע לי.

קשה לי ליעץ בענין סדורי החתונה. החליטו (את והורי). מכל מקום, תשתדלי את להרגיע אוהם אפילו בשקרים "לבנים"...

עכסה, אוהב אוהב
וחושב חושב
היי חזקה
ושמרי על עצמך
למענך ולמעני.

אבישי

מאכתביו של הו צבי אבישי ז"ל

16.10.73

אמא ואבא יקרים,

מאחר שכבר נודע לכם, אין מה להסתיר, נכון אינני עוד בתל-אביב אך גם כך אין מה לדאוג. אני מבטיח לכם. אני נמצא במקום בטוח ומוגן. מקום שמוכר לכם. יש הכל, אין מה לדאוג ואפילו חבילוח לא חסרות לי בשלב זה.

מקווה שנתראה בקרוב

היו חזקים (זה הזמן)

להתראות

מבנכם האוהב

אבישי

מכתביו של הו צבי אבישי ז"ל

16.10.73

עכסוס אהובה,

קבלתי עכשיו את מכתביך יחד עם שתי חבילות. "שמחתי" לשמוע על עדי, "שמחתי" כיוון שחששתי לשאול לשלומי במכתבי ועתה, לפחות יש אחד בטוח במשפחה. באשר לשני - זה אני. אין מה לחשוש. עכסה, באמת. אני כל כך משוכנע שלא יקרה לי כלום - ואת יודעת שיש לי תחושות בריאות... הדאגה היחידה שלי למשל היא את. עכסה.

תבטיחי לי להיות חזקה. ליטון, לאכול, ליצור. (יש לך הרי צפרניים שנועדו ליצור... זוכרת?). עכסוס, אם החליטו שהחמנה תקיים במועד אני מניח שאוכל להגיע, כאשר אהיה. את רואה, אמרתי לך לא לדחות זה... .

אני אוהב ומתגעגע ועדיין חדור אמונה שאין ברירה, וזה עוזר.

שלשום או אתמול (כבר מזמן אבדתי את מנין הימים בשבוע) חשבתי לצלצל אליך מאחד המקומות בהם הייתי. אפשר היה רק ב-0200. היססתי - בגלל הטעה. לא רציתי להבהיל. לבסוף החלטתי בחיוב, אך ב-0100 נפלתי שבור למשכב. זה היה לאחר 60 שעות פעילות רצופה, שגם לפנייהן כידוע לך לא רווייתי נחה. ופספסתי את הזמן. מעתה ואילך אינני מניח שתהיה אפשרות אך מבטיח לנסות.

דייש לכולם אוהב

אבישי

מכתביו של הו צבי אבישי ז"ל

19.10.73

עכסוס אהובה,

שוב כותב אני, ועדיין מרחוק. הייתי מאחל לעצמנו "פחות מכתבים", אך מאחר שאין בכך כדי לקצר המלחמה אני מנסה לקצר את המרחק. עדיין מעלה אני חרט במאמצי להשיגך בטלפון, וכואב הלב. לא נראה לי שאצליח להתקשר עוד פעם. שמעתי שהמועד נקבע ל-1500 30. מקוה שאהיה (עד כמה שהתנאים האוביקטיביים יאפשרו). אל תשלחו כלום (חוץ ממכתבים, אולי). אני אוהב אוהב ומתגעגע. אני מבין שאת עדיין בצבא כך שאין צורך להרגיעך ולומר שהמצב טוב/טוב מאוד.

להתראות קרוב ככל האפשר.

אבישי

לאחר בקור בג'בל-ג'ניפה

שוב הלילה נוטל רגעים של חלום

קודר מעיני

מזכיר בכאב את אחי שהלך

שובר וקורע

בלהט חיים בתנופה ובעז

הוא פרץ והלך לבדו

לו הספיק רק לאמר "להתראות"

לא אני שאעכב בעדו.

אך הוא לא הספיק

לחוש וללחוש

"שלום נפגש מאוחר"

הוא יצא בסופה

וירד לבדו

לבלום האויב בגופו

אכתבים לזכרו של בן צבי אבישי ז"ל

משפחה יקרה,

אתכם ביגונכם ובאבלכם הכבד כנפול הבן אבישי הי"ד במלחמת ההגנה על העם והמדינה, שנכפתה עלינו על ידי אויבינו.

מי יתן ולא תוסיפו לדאבה עוד ונזכה לראות שלום אמת בגבולותנו.

בהוקרה

שמעון פרס שר החבורה.

רשות הנמלים בישראל

משה יקר,

במלאת שלושים לראשיתה של מלחמת יום הכפורים ברצוני לשגר לך רגשי תנחומי מעומק הלב על נפילתו במערכה של בנך הי"ד.

יחד עם כל בית ישראל המתייחד היום עם זכר הנופלים ושותף לאבל המשפחות השכולות, אני משגר לך רגשי נחומינינו.

מעשיהם וגבורתם לא ישכחו מאתנו ויהי רצון שלא נדע עוד מלחמה, ואתה ובני ביתך לא תוסיפו לדאבה עוד.

שלך בהוקרה

אהרון רמז מנהל כללי

אכתבים לזכרו של בן צבי אבישי ז"ל

ארגון יוצאי קובל
בישראל

למשפחת בן צבי היקרה,

כל בני עירנו מבכים מרה ומשתתפים ביגונכם ובצערכם העמוק.

היש בכוחן של מילים לבטא ולהמחיש את דאבון הלב והדמעות החונקות בנפול הבן אבישי בן צבי הי"ד. אשר חרף נפשו במלחמה, על קיום ישראל.

נתאבל על זיו העלומים וחמדת הגבורה וקדושת הרצון ומסירות הנפש אשר נפל במערכה הכבודה.

יהי זכרו חתום בלבנו לעד.

הועד.

שירים לזכרו של בן זבדי אבישי ז"ל

כבר לילה נוסף שוב נמצא עמדי

אחי הצנוע

ילד קטן שגדל והפך

חיל לשבוע

מתוך הספרים התרומם ונסע

השאיך צרור חיים אחריו.

לו הספיק רק לאחר שהוא אחרון

המתיר אב בוכה על בניו

אך הוא לא שמע

כמו תמיד הוא עשה

את אשר יצווהו לבו

הוא יצא בסופה

וירד לבדו

לבלום האויב בגופו

אכתבים לזכרו של בן צבי אבישי ז"ל

לאהי לה ומשה היקרים.

דלה שפתי מלהביע את גודל הדעזוע על האסון שפקד אתכם.

אני יודעת את כאבכם על אבדן יקירכם.

אני יודעת שירדה עליכם אפלה גדולה . שום דמעות אין בכחן לכבות את הצער היוקד שאין לו נחומים.

אני רוצה לצרף את דמעתי לכוס הגדולה שלכם. אני אתכם.

שרה אפרת.

אכתבים לזכרו של בן צבי אבישי ז"ל

29 באוקטובר 1973

לאהילה ומשה היקרים,

יגון במקום שמחה.

הכאב והצער ללא גבול

אינני יודעת במה לנחם אתכם

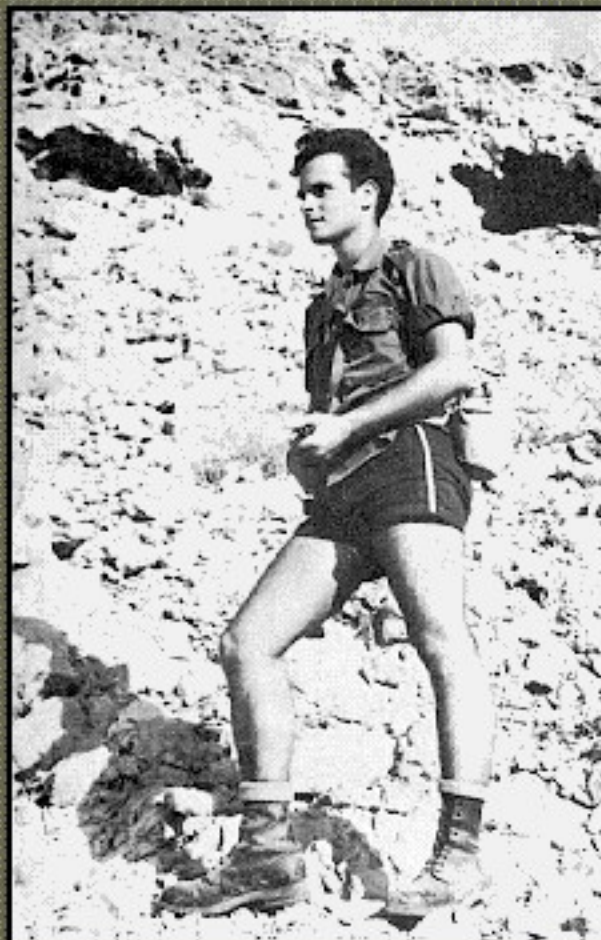
מי יתן וימצא בכם הכח לעמד באסון הגדול שפקד אתכם.

משתתפים בצערכם העמוק.

ירנה ומשה.

שירים לזכרו של בן צבי אבוסי ז"ל

לילה במשך ואחר אחריו
במשך ובמשך

הוא איננו אתי אני לבדי
הוא הלך והלך

נישא בגבעות בהר האדיר
השאר צרור חיים אחריו
לו הספיק רק לאמר שהוא מתיר
להחזיר המקום בו נקטף.

אך הוא לא שהה

הלך ועשה

את אשר חשב לנכון

הוא יצא כסופה

וירד לבדו

לבלום האויב בגופו.

אכתבים לזכרו של בן צבי אבישי ז"ל

30 בנובמבר 1973

סטינגבורן

משה יקר,

נודע לנו על האסון שקרה במשפחתך בנפול בנכס במלחמה.
אין לנו במה לנחם אתכם מלבד התקווה שלא נדע מלחמות יותר.

בידידות

לילי ומנחם שבל

אכתבים לזכרו של בן צבי אבישי ז"ל

אוניברסיטת תל-אביב
לשכת הנשיא

לכב' משפחת בן צבי,

הנהלת האוניברסיטה התייחדה עם זכרו ופעלו של יקירכם אבישי בן צבי
הי"ד ביום הזכרון לחללי צ"ה, בו מתייחד עם ישראל עם בניו גבוריו.

הריני מתכבד להביע בשמי ובשם האוניברסיטה השתתפות כנה בצערכם
ובאבלכם על נפילתו במערכה הכבדה על חייה ושלומה של מדינת ישראל.

זכותו וזכות חבריו הלוחמים בצבא ההגנה לישראל עמדה לנו בצר וצוותה לנו
את החיים.

בהוקרה עמוקה לזכרו, קבלו תנחומינו.

ביגון ובהוקרה

אלוף (מיל) א. דורון
משנה לנשיא האוניברסיטה

שירים לזכרו של בן אבישי ז"ל

אבישי

הוא פרט לפני תקוות-
תכניות של בחור די צעיר,
שאיפות של אדם,
כך ממש בתחלת הדרך.
... הן לא יאומן כי רק אדם,
- חייל מצרי, ואולי בן-גילו וכמוהו-
גזל מצעיר את כל אשר לו,
הרס חיים בשיא לבלובם.
אמא שלי... אלהים...

הוא היה... ואיננו
האם באמת זה נכון?
האם יותר לא אראנו?
איני מאמין!
הן רק תמול-שלום
- הן צדקי, לא יותר -
דברנו, צחקנו,
ספרנו אחד לשני חוויות.

שירים, לזכרו של בן צבי אבישי ז"ל

האם זה דרכו של עולם?
האמינו, אני שונא מלחמות ו
האם הוא כבר מת?
בלי תקוות, חסר תכניות?
אך לגבי הוא לא תס,
כי פשוט זה לא יכול להיותו
ובלב ישאר עם אותו החיור
ובאזני שמע את אותה המילה,
את דבריו האחרונים,
אשר הדהדו בחדר המדרגות:
"דבי, להתראות בחתונה..."

* *

*

דם...דם...דם...

ניגר בזרמים כמי תעלת הסואץ.
מתחבר משני עבריה
לנהר אימה גועש וזועק.
מביא הוא את האדם הקטן

שירים לזכרו של בן צבי אבישי ז"ל

להרהר בשניית בשלישית ויותר,

כי אולי יגיע הקץ

למחול השדים ורצח בנים.

ויהא האדום היחיד מסביב

מרבד של פרחי שושן

ולבבות אדומים מסם החיים

הקולטים רק את טוב העולם.

הקולטים אהבה שלום ורעות,

וחוברים לנהר של דם חי ותוסס

הגורף רגשי אהבה, שלום, רעות וקידמה.

* *

*

גודלו של הלב

כאגרוף יד קמוצה

ואכן קטנה היא היד

מלתפוס את כל שיחשק הלב,

ופעוט הוא אותו אבר

כדי להכיל חיים ומלואם:

עצב כאב ומרורים,

ולצידם גם שמחת נעורים.

והעודף גואה...

וגולש על גדות...

ופורץ בתקוה לתקן

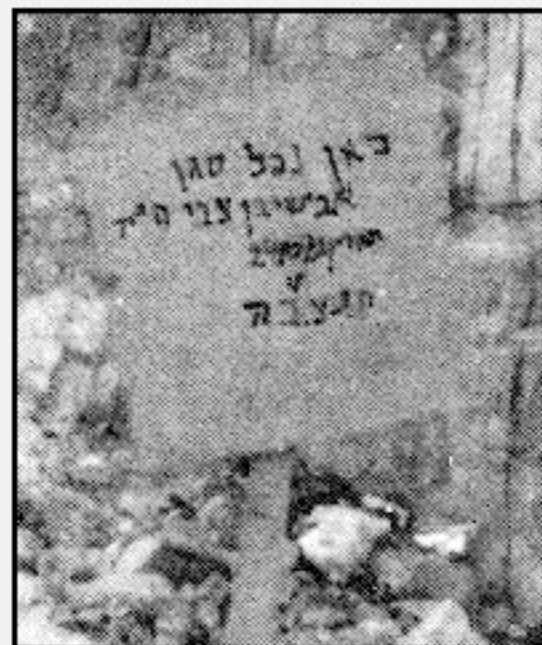
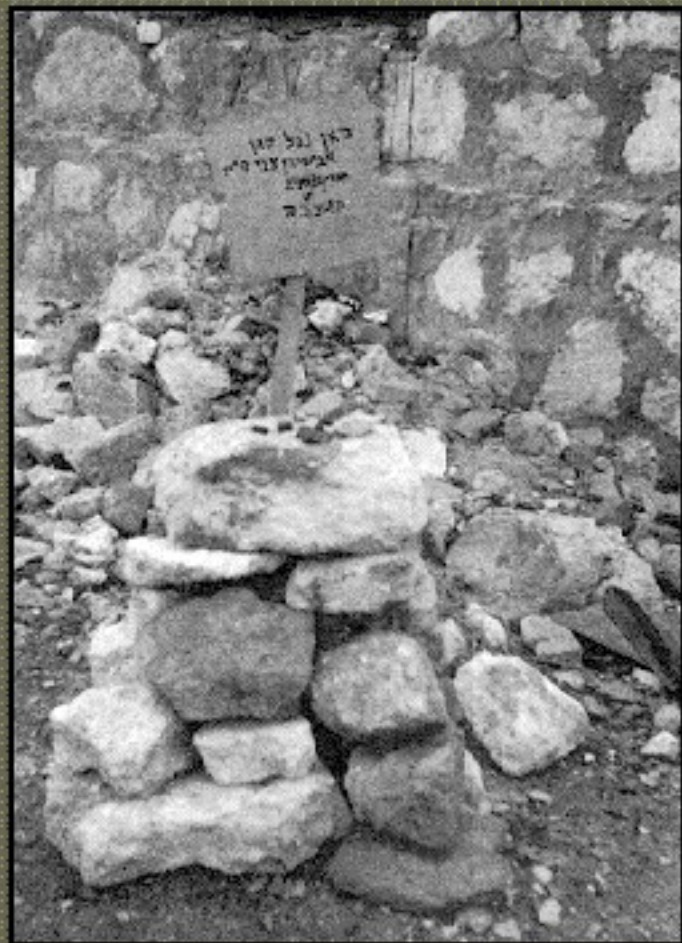
את כל עוותי החיים,

ושואף רק לטוב ולאושר.

הלואי.....!

דבי.

יד לזכרו של הו צבי אבוסי ז"ל

אכתבים, לזכרו של בן צבי אבישי ז"ל

13 ינואר 1974

משפחת בן-צבי היקרהו

בנכס, סגן אבישי בן-צבי ז"ל, נפל על חשמרתו בתאריך 22.10.73 בגיבול ג'כיפה. בתקופת שירותו של אבישי ביחידתנו, רכש לו ידידים רבים בקרב חבריו והערכה רבה בקרב מפקדיו. תוך כדי שירותו הגיע אבישי להישגים נכבדים בתחומי עבודתו ורכש לו מעמד של קצין מעולה ביחידה.

אבישי עסק בעבודה שהשתיקה יפה לה, עבודה הרחוקה מדקורי הפרסומת והפומביות, עבודה שהעוסקים בה רואים בה כעבודת קודש, וזאת מאחר שהיא כבחינת "לא ינום ולא יישן שומר ישראל", עבודה שהצילה חיי רבים בכל החקופות, כמלחמת ששת הימים, במלחמת ההתשה ובמלחמת יום הכיפורים. בעבודתו במלחמת יום הכיפורים הרס אבישי תרומה נכבדה למאמץ המלחמתי, ואין ספק בכך, שנפילתו נקרב היא ללא תמורה עבור כולנו.

בשם מפקד החיל, קציני היחידה וחיליה, בשם כל חבריו הקרובים לעבודה, הנני מביע בפניכם את השתתפותנו הכנה באבלכם הכבד.

אין מליס כפינו להביע את רגשותינו כלפיכם, משפחתו, המצטרפת למשפחה ההולכת וגדלה - משפחת המשפחות השכולות.

זכר בנכס, חברנו, ישאר גם בקרבנו לנצח כחבר יקר, תלמיד חכם, קצין מעולה וחיל מסור שהלך לעולמו ללא עת.

יהי זכרו ברוך.

יוסף זעירא - סא"ל

מפקד היחידה.

אכתבים לזכרו של הון צבי אבישי ז"ל

אוניברסיטת חי"א
מכון שילוח.

כ"ג בטבת תשל"ד
17 בינואר 1974

הורים יקרים,

נעה העליה לקברו של אבישי הייתי בתפקיד בשירות מילואים ולא יכולתי להצטרף אל עמיתי, שנסעו להתייחד עם זכרו ולהשתתף באבלכם. אח הדברים שהיה אולי ראוי שאשא לזכרו העליחי היום על הכתב ואני מצרפם בזאת.

אבישי היה מאותם הלמידים, אשר עבודתם באוניברסיטה אינה נעשית כדי לצאת ידי חובה בלבד, אלא היא נובעת מאישיותם, מתפיסת עולמם ומדרך החיים בה כחרו. הוא הצטיין בעבודתו כסטודנט לא בשל שקדנות בלבד, אלא משום שלעבודתו היחה משמעות לגביו והיא לראות אותה בהקשר הרחב של המקצוע ויעודו בחברה הישראלית. מכאן גם התקדמותו במכון שילוח במדורים העוסקים בנושאים המשמעותיים ביותר עבור מדינת ישראל -- מצרים וערביי ארץ ישראל. המדור האחרון הוא ללא ספק הקשה ביותר, הוא מחייב לא רק ידע תיאורטי אלא גם חוש מעשי ויכולת לפעול במיגזר הערבי בארץ -- ואין זה מקרה שאבישי הוזמן לעמוד בראשו.

עם נפילתו של אבישי איבד המכון אחד מבכירי עובדיו וקהילת המזרחנים אחד מכניה הצעירים והמבטיחים. אני ועמיתי עומדים לרשותכם ככל מה שניתן לעשות כדי לסייע לכם ולהנציח את שמו של אבישי,

אתכם באבלכם,

פרופ' שמעון שמיר

קטעים מעבודתו של בן צבי אבישי ז"ל

בן צבי אבישי בן לאה ומשה. נולד ביום כ"ה בניסן תשי"ט (24.4.1949) בחיפה. למד בבית הספר היסודי שלוה ובבית הספר הריאלי במגמה למזרחנות, שניהם בחיפה. סיים את החוגים ללימודי ההיסטוריה של המזרח התיכון והשפה הערבית באוניברסיטת תל-אביב. נפל בקרב בעת הפגזה בתל-ג'ניפה, ממערב לתעלת סואץ, ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973).

ההתפתחות האידיאולוגית של משטר המהפכה במצרים

פרקים ב' רג' מתוך עבודה במסגרת הסמינריון "מצרים בעת החדשה", (1972) בהדרכת פרופ' ג. ורבורג. העבודה התפרסמה בסדרת סקירות של מכון שילוח לחקר המזרח התיכון ואפריקה, אוניברסיטת תל-אביב, יולי 1974.

"איננו רוצים לישים תיאוריות ואיננו רוצים לישים עובדות מספריות אולם, זה לא ימנע אותנו מלקרוא את כל התיאוריות וכל הספרים. אם רוצים אנו לבנות את חברתנו חייבים אנו לעמול בעצמנו על הקמת החברה שתהלוס את אופינו, את טובתנו ואת מאבקנו".
ג'. עבד אל-נאצר על "התיאוריות בשרות החיים". 29 יולי, 1960.

מבוא

שניים הם המושגים שעלינו להבהיר לעצמנו לפני תיאור ההתפתחות האידיאולוגית.

מהפכה: מושג זה מקיף למעשה את כל המצע הרעיוני שהציג המשטר במצרים. המונח מהפכה (ת'ורה) ירש את מקומו של המונח תקומה (נהדה) שהיה שגור בתקופת המאבק הלאומי בתחילת המאה ה-20. התואר "מהפכה" הפך במצרים שלאחר הפיכת "הקצינים החופשיים" לתואר הנעלה ביותר שאפשר להעניק לפרט או למשטר; הפיכת 23 ביולי 1952 מכונה איפוא "מהפכה"; ספרו של עבד אל-נאצר מכונה "הפילוסופיה של המהפכה"; השלבים העיקריים שכל עם חייב לעבור הם "מהפכה מדינית" ו"מהפכה חברתית".

קטעים מעבודתו של רבי אבישי ז"ל

העבודה

בעבודתה

נמצאת

במקרה

הנזכר

אידיאולוגיה: זוהי מערכת אמונות וערכי יסוד. אידיאולוגיה נוצרת בתנאים של משבר, כאשר המשטר אינו מסוגל להציג הסברים משביעי רצון לפעולות ונסיונות חשובים. אידיאולוגיה אינה יכולה להיווצר מבלי שקיימים ערכי מוסר ומחשבה קודמים. היא זקוקה לאלמנטים שונים בעלי תשתית משלהם, אשר התלכדותם מקנה את התשתית הנדרשת.

ב־23 ביולי 1952 תפשו "הקצינים החופשיים" את השלטון במצרים. המטען הרעיוני שלהם כלל עשיה עקרונית:

- א. היסול האימפריאליזם.
- ב. היסול הפיאודליזם.
- ג. היסול המונופולין והשפעת הקפיטליזם.
- ד. כינון צדק חברתי.
- ה. הקמת צבא לאומי חזק.
- ו. כינון חיים דימוקראטיים.

עם מטען רעיוני היולי זה דחף עז וכן לחולל מהפכה התחיל המשטר בדרך של ניסיון לפתח את הרעיונות שעתידיים להוות את האידיאולוגיה שלו.

לזכרו של אבישי ז"ל

4 יוני 1998

דברים לזכרו של סרן אבישי בן-צבי ז"ל

משה, דן הלית ורון בן-צבי
מפקד המרכז, קצינים וחיילים

לפני 25 שנים נפל סרן אבישי בן-צבי ז"ל על גבל גניפה מעבר לתעלת סואץ יומיים לפני הפסקת האש עם המצרים, כשצה"ל ניצב בתוך שטח מצרים - "אפריקה" כפי שקראו אז לשטח זה - כ- 101 ק"מ מקהיר.

אבישי עשה את כל שרותו הצבאי במרכז הזה, בזירה הדרומית כקצין מודיעין מקצועי בבסיס אום ח'שיבה המיתולוגי, בשנות מלחמת ההתשה. בתקופת שרותו האחרונה בקבע ביחידה עשה את שרותו במרכז להתרעה. במקביל לשרותו במרכז זה הוא החל את לימודיו האקדמיים בחוג ל-מזה"ת וערבית באוניברסיטה ת"א. הישגיו באוניברסיטה הציבו אותו במסלול קידום אקדמי שעליו נמנים כיום ראשי החוג ל-מזה"ת וראשי מרכז דיין בשנים האחרונות.

לזכרו של אבישי ז"ל

וכך ב- 6 אוק' 1973 הוא גויס למילואים במפקדת היחידה אבל מיד כשעלה הצורך לארגן כח נייד לאחת האוגדות (אוג' ברן) אבישי התנדב להיות קצין המודיעין האיסופי ולחץ להצטוות בכל ההקדם עם הכוחות שבשטח. וכך לאורך כל המלחמה שימש אבישי כמקור המודיעיני המרכזי של האוגדה, הן ממה שהתקבל במחלקה והן ממה שהועבר אליו מהבסיס המרחבי (אום ח'שיבה). אבישי עבד במחיצתי כ-קמ"ן צעיר בסוף שנות ה- 60 באום ח'שיבה, כאשר עבדנו לילות כימים לספק מודיעין התרעתי לכוחותינו בסיני. אני יכול להעיד על אבישי שתמיד היה דרוך לכל משמרת קשה או קלה, ותמיד הייתי בתחושה שהוא אינו מרגיש מספיק "קרבי" בתוככי הצריפים והבונקרים בהם עבדנו. אבישי לחץ עלי לשלחו לפעילויות מבצעיות שעשינו במעוזי התעלה או לשלחו לכל פריסה מבצעית שנדרשנו אליה, ולא ויתר על צ'ופר אותם הימים לצאת לקורס צניחה.

לזכרו של אבישי ז"ל

וכך במהלך ימי המלחמה הקשר העיקרי ביננו היה בהתכתבות או באמצעות מכשירי הקשר בלבד. אני זוכר כי תרומתה הגדולה של המחלקה בהנחייתו של אבישי היה בהשמדת חט' 25 שריון המצרית שנעה ב- 17 אוק' לאורך האגמים המרים ואותרה ע"י ה-מח' שלו. המעקב אחר מיקום החטיבה ותנועותיה על ציר האגמים מצפון לדרום איפשרה לאוגדה לטווח את הטנקים בהפתעה ולהשמיד כמעט את כל החטיבה ללא כל נפגעים מצידנו.

וכך על אדמתה של מצרים שהיתה למעשה יעד שרותו הצבאי ועבודתו האקדמית ומפגזי אותו צבא שהיה לאבישי ולנו יעד כל עבודתנו המודיעינית, בהיותו ישוב ב-זחל"מ פגע רסיס פגז בראשו והכריעו למוות.....
יהי זכרו ברוך.

אני מרגיש צורך להזכיר כאן גם את לאה בן צבי, אמו של אבישי שלא זכתה להיות עמנו כאן היום, אבל בכל מהלך שרותו הצבאי וכל הימים הקשים שלאחר נפילתו עמדה כצוק איתן לצידנו ולא פעם, כשבאנו לבקר את המשפחה יותר משיצאנו מנוחמים יצאנו מנוחמים. אני, וכל ידידי המשפחה, נזכור אותה תמיד.

נעם שפירא.